

Юшкевич Ю. С. Трансформаційні тенденції аксіосфери українського соціуму в епоху глобалізації / Ю. С. Юшкевич // Науковий вісник. Одеський національний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2012. – №23 (175). – С. 186–189.

УДК: 130.3:316.32

Ю. С. Юшкевич

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ АКСІОСФЕРИ УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Ключові слова: аксіосфера, глобалізація, гуманізм, духовність, цінність.

Сучасний етап розвитку світової цивілізації характеризується процесами зближення та взаємовпливу окремо існуючих культур. Людство переживає один із найбільш складних й суперечливих етапів своєї історії – період глобалізації. Інтеграційні процеси є домінантними у всіх областях і сферах громадського життя: в економіці, політиці, культурі тощо. Глобалізація ще раз свідчить про те, що людське суспільство єдине та має універсальні закони свого розвитку. Але вона має як позитивні, так і негативні наслідки. Як стверджують деякі дослідники цього феномену, в межах глобально цілісної системи етноси не збагачують один одного, а взаємопоглинаються, культури не отримують імпульс для саморозкриття, а нівелюються, країни не коеволюціонують, а уніфікуються. В умовах глобалізації місце демократії займає технократія. Не випадково Захід, зорієнтований на успіх, на прагнення дедалі більших досягнень, трактує світ виключно через речі, через матеріальні блага і характеризує себе в термінах не культури, а цивілізації. На місці живої культури виникає цивілізація – технос, а глобалізм, таким чином, можна вважати універсальним технологізмом [4, с.155].

Одним із найбільш важливих засобів протистояння глобальному є національне. Л. Аннінський, розмірковуючи про долю літератури сьогодні, підкреслює наявність «глобального» і конкретно-національного в кожному

явищі культури. Якщо раніше актуальними були конфесійні, соціальні, державні, партійні ознаки, то сьогодні, в першу чергу – національні. Зараз саме «нація» – означення всього того конкретного, що протистоїть глобалізму в його віртуальних висотах [1].

Кожна нація є неповторним соціокультурним утворенням, кожний народ є носієм безцінного, унікального духовного та історичного досвіду. Так, для свого самозбереження українська національна культура зацікавлена в людині духовній, бо тільки вона зможе дійсно піклуватися про збереження своєї нації та мови, Вітчизни як духовного джерела реальності, традицій, культурного укладу та фольклору.

Слід зазначити, що саме духовність ще з часів Київської Русі виступала відмітною рисою української культури, сприяючи формуванню ментальних особливостей нашого етносу. Людину цього періоду, в першу чергу, хвилювало питання сенсу життя та моральні закони розвитку особистості, що призводило до етизації загальної картини світу через призму космічного конфлікту між добром і злом, в якій не було етично нейтральних компонентів [2, с.194]. Етична думка того часу знайшла своє відображення у видатних пам'ятках писемності – «Повість минулих літ», «Слово про Закон і Благодать» Іларіона, «Ізборники Святослава», «Повчання Володимира Мономаха» – які несуть у собі ідею моральності та прагнення до таких чеснот як віра, працелюбство, доброта, чиста совість, правдивість, розсудливість, здатність терпіти тощо. Так, навіть філософія, яка «на рефлексивному рівні виражає найістотніші ментальні ознаки нації, внаслідок чого дослідження своєрідності філософського поступу того чи іншого народу дає змогу виявити і його «душу» [5, с.152], характеризується кордоцентризмом, тобто перевагою духовного над раціональним і отримала назву – «філософія серця». Саме перевага емоційної, духовної компоненти нашого національного характеру орієнтує дії представників українського етносу не на перетворення навколишнього світу заради своїх потреб, а на власне самопізнання та самовдосконалення, – на відміну від західного раціоналізму, який призводить до прагматичного, утилітарного, споживацького,

технократичного ставлення до навколишнього світу, що, у свою чергу, й спричинило духовну кризу в країнах Європи.

Ми бачимо, що відродження духовної культури має історичне підґрунтя і є необхідною умовою для гармонійного розвитку сучасного українського суспільства, єдиною парадигмою розвитку якого може бути лише орієнтація на гуманізм та людиноцентризм, що потребує формування високоморальної, доброчесної особистості. Доброчесної в «гегелівському» розумінні, який наділяв такою характеристикою лише ту людину, вчинок якої здійснений згідно моралі, але лише за умови внутрішньої потреби у цьому.

Але глобальне може стати життєвою реальністю українського соціуму лише у тому випадку, коли буде перевірене культурним кодом, тобто духовністю, котра не існує поза національним. Мова йде про так звані загальнолюдські цінності, які є тією системою аксіологічних максим, що не пов'язана з конкретним історичним періодом розвитку суспільства або традиціями окремого етносу; вона існує у всіх типах культури, наповнюючи кожен окрему культуру власним змістом.

Таким чином, можливо зробити висновок, що необхідною умовою існування українського соціуму є збереження українським етносом власного обличчя, національних морально-етичних цінностей, що має запобігти повній асиміляції та розчиненню нашої нації у західному суспільстві. Національно-культурне у своєму протистоянні глобально-наднаціональному повинне зберегти саме суттєве – особистісне в людині [3, с.60]. В іншому випадку виникає реальна загроза руйнування традиційних моральних цінностей українського народу, що призведе до повної втрати національної ідентичності та поставить під загрозу духовну безпеку нашого суспільства.

Література

1. Аннинский Л. Глобальное и национальное : чья возьмет? [Електронний ресурс] / Л. Аннинский // Знамя. – 2000. - № 9. Режим доступа : <http://magazines.russ.ru/znamia/2000/9/konf.html>

2. Горский В. С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII в. / В. С. Горский. – Киев : Наукова думка, 1988 . – 216 с.
3. Ільїн В. В. Національно-духовне в контексті раціонально-глобального / В. В. Ільїн // Людина і культура в умовах глобалізації : збірник наукових статей. – Київ : ПАРАПАН, 2003. – С. 156-162.
4. Кутырев В. А. Глобализация в свете культуры / В. А. Кутырев // Социальная синергетика и актуальная наука: Глобализация. Глобалистика. Потенциалы и перспективы России в глобальном мире : сборник научных трудов. – Йошкар-Ола : Марийский государственный технический университет, 2010. – С. 153-160.
5. Старовойт І. С. Збіг і своєрідності західноєвропейської та української ментальностей: філософсько-історичний аналіз / Старовойт І. С. – Тернопіль : Діалог, 1997. – 256 с.

Резюме

У статті проаналізовано роль аксіологічної складової у самобутності української культури та наслідки трансформаційних тенденцій які ведуть до зміни традиційної для окремого соціуму системи цінностей.

В статье проанализирована роль аксиологической составляющей в самобытности украинской культуры и последствия трансформационных тенденций, которые ведут к изменению традиционных для отдельного социума ценностей.

The article analyzes the role of the axiological component in the originality of the Ukrainian culture and the consequences of transformational trends that lead to a change of values which are traditional for a particular society.